

جستجوگران امید

تیرماه
۱۳۹۹

منطقه حفاظت شده سیرخون
و منطقه آزاد مرزی

صفحه ۸

منطقه حفاظت شده پرونده

صفحه ۶

منطقه حفاظت شده درونه
و پناهگاه حیات وحش
دشت لاغری

صفحه ۴

پیشینه سفر

زیستگاه‌های استان خراسان رضوی همواره دارای گزارش‌های تأیید شده از حضور یوزپلنگ آسیایی بوده است. داده‌هایی مبنی بر حضور یوزپلنگ آسیایی در مناطقی همچون درونه در شهرستان بردسکن، شهرستان خوف و تایباد، منطقه پرونده و شیر احمد سبزوار و...، در سال‌های گذشته به ثبت رسیده‌اند. این داده‌ها به شکل پراکنده طی سال‌ها ثبت شده و برنامه‌ریزی حفاظتی بر پایه آنها را با چالش مواجه کرده است. به منظور طراحی یک برنامه حفاظتی مدون و دارای پشتوانه در استان، نیاز است بررسی‌های میدانی به شکل علمی و پیوسته انجام گیرد.

در تیرماه سال جاری جلسه‌ای با حضور کارشناسان اداره کل حفاظت محیط زیست خراسان رضوی و انجمن یوزپلنگ ایرانی برگزار و زمینه‌های همکاری بررسی شد. بر اساس توافقات انجام گرفته، قرار بر این شد تا بررسی زیستگاه‌های خراسان شمالی با همراهی کارشناسان اداره کل آغاز شود تا بتوان زیستگاه‌های شمالی یوزپلنگ آسیایی را به شکل یکپارچه‌تر پایش و حفاظت کرد. به طور قطع جمع‌آوری داده‌های پراکنده از دیگر زیستگاه‌های یوزپلنگ کمک شایان به افزایش دانش نسبت وضعیت ناپایدار یوزپلنگ در ایران خواهد کرد. نیل به این امر هدفیست که انجمن یوزپلنگ ایرانی آن را در قالب پروژه «جستجوگران امید» دنبال می‌کند.

۲

۳

۴

انجمن یوزپلنگ ایرانی از ابتدای دهه ۹۰ شمسی عموماً مناطق حفاظت شده‌ای را که دارای شواهد حضور یوزپلنگ آسیایی بوده‌اند مورد پایش قرار داده است. نتایج این پایش‌ها نشان می‌دهد روند جمعیتی این گونه سیر نزولی داشته است. به طوری‌که برخی مناطق نزد مرگ و میر بیش از زاد و ولد بوده است. متاسفانه آخرین مقالات علمی جمعیتی کمتر از ۴۵ عدد را برآورد می‌کنند. این امر سبب نگرانی بسیاری از کارشناسان شده است. با کمزنگ شدن امید برای یافتن یوزپلنگ جدید در مناطق تحت حفاظت سازمان محیط زیست، انجمن بر آن شد راه حلی برای پایش و جستجوی مناطق آزاد و کمتر مطالعه شده بیابد.

انجمن یوزپلنگ ایرانی

انجمن یوزپلنگ ایرانی، یک مؤسسه غیردولتی زیست محیطی، مستقل و غیرانتفاعی فعال است که از مرداد ماه سال ۱۳۸۰ با شماره ثبت ۱۳۶۴۵ به صورت رسمی فعالیت خود را آغاز کرده است. محل دفتر مرکزی این انجمن در تهران واقع شده و حوزه فعالیت آن در سراسر کشور است. انجمن با دیگر سازمان‌های مردم نهاد در سایر استان‌ها همکاری نزدیک دارد و به همکاری با سایر نهادهای فعال در زمینه حیات وحش در سطح بین‌المللی نیز می‌پردازد.

انجمن یوزپلنگ آسیایی را به عنوان پρچمی برای حفاظت در ایران می‌داند و درکنار آن اهمیت زیادی برای سایر گوشتخواران قائل است. به عبارت دیگر، حیطه فعالیت انجمن متمرکز بر «گوشتخواران» ایران بوده و در زمینه پژوهش و مطالعه روی آنها و تنویر افکار جوامع محلی و درنهایت حفاظت از آنها تلاش می‌کند.

اساس فعالیت‌های انجمن یوزپلنگ ایرانی بر پژوهش، آموزش و مشارکت استوار است. بدین ترتیب تلاش می‌کند تا از جهات مختلف به حفظ گونه و زیستگاه کمک کند. بدین منظور، انجمن در زیستگاه‌های مختلف ابتدا به مطالعه و بررسی بوم شناختی گونه هدف و زیست بوم آن می‌پردازد و سپس بر اساس نتایج بدست آمده، فعالیت‌های حفاظتی، آموزشی و یا مشارکت مردمی مناسب را طرح ریزی می‌کند. در این راستا، محیط بانان و سازمان‌های مردم نهاد محلی، همکاران اصلی انجمن در مناطق به شمار می‌روند.

گروه «جستجوگران امید»، تلاش خواهد کرد در مناطقی که پیش از این مطالعه منسجمی انجام نشده، وارد شده و رد و آثار جدیدی از یوزپلنگ در آنها بیابد. انجمن امیدوار است با بسیج ملی و مشارکت همگانی تمامی شواهد حضور یوزپلنگ در کشور را بررسی و گزارش کند. امیدواریم افراد بیشتری از یوزپلنگ در کشور شناسایی شوند. گروه جستجو از ابتدای سال ۱۳۹۹ فعالیت خود را آغاز کرده است و به صورت دوره‌ای گزارش‌های مالی و عملکردی مستقلی از سایر پروژه‌ها برای عموم ارائه خواهد داد. شما نیز می‌توانید با همراهی خود در جستجوی امید برای یوزپلنگان ایرانی همراه شوید.

۱

منطقه حفاظت شده درونه و پناهگاه حیات وحش دشت لاغری

- گونه‌های گزارش شده: یوزپلنگ، پلنگ، گرگ، کفتار، کاراکال، علفخواران، گربه پالاس
- برآیند کارشناسی نسبت به وضعیت تنوع زیستی و تراکم گونه‌ای: در بررسی‌ها رد پای گرگ و کفتار و رد پاهای مشکوک به یوزپلنگ مشاهده شد. همچنین تعدادی رد پای آهو و قوچ و میش نیز مشاهده شد. به طور کلی به نظر می‌رسد حیات وحش در این دو منطقه، تحت تاثیر تعارض حضور دام قرار دارد. با توجه به شواهد، حضور یوزپلنگ در منطقه بسیار محتمل است و نیازمند مطالعات بیشتر و اقدامات عاجل.
- تعارضات: تعارض حضور دام در منطقه، یکی از اصلی ترین تعارضاتی است که مناطق درونه و دشت لاغری با آن مواجه هستند، برخی از این گله‌ها در تمام فصول سال به طور ثابت در منطقه به سر می‌برند. همچنین دو معدن فعال نیز در منطقه وجود دارد.
- ملاقات با مردم محلی: حدود یک هفته قبل از حضور تیم در منطقه، یک فرد محلی در جنوب غربی منطقه یک مادر و توله مشاهده کرده بود که علاوه بر بررسی محل مشاهده، مصاحبه نیز با فرد محلی برای اطمینان از شناسایی صورت گرفت.

سال ۱۳۹۱ مشاهده و تصویربرداری از یک فرد یوزپلنگ در پناهگاه حیات وحش درونه امیدهای را برای حضور یوزپلنگ در این استان زنده کرد

خوب منطقه که برگرفته از توپوگرافی و زمین ساخت متنوع منطقه است، کریدور پشتیبان خوبی برای حضور یوز در فصول گرم سال فراهم آورده است. با تحلیل شنیده‌ها و دیده‌ها، می‌توان این فرض را قوی دانست که در فصول گرم سال، آمد و شد یوزپلنگ از توران به این منطقه، به دلیل آب و هوای بهتر درونه صورت می‌گیرد. منطقه حفاظت شده درونه دارای توپوگرافی کوهستانی و یا تپه‌های مرتفع است و در شمال آن، پناهگاه حیات وحش دشت لاغری، کم ارتفاع‌تر و تپه ماهوری‌تر است.

• محل مشاهدات: غالب مشاهدات و گزارش‌های یوزپلنگ نیز طی سال‌های اخیر، در محدوده شمال و شمال غرب منطقه حفاظت شده درونه و عموماً خارج از مرازهای منطقه محدوده میانی دشت لاغری واقع شده است. سال گذشته چهار معلم در مسیر، یک یوز ماده و سه توله مشاهده کرده بودند که محل مشاهده از نزدیک بررسی شد.

• نام شهرستان: بردسکن
• تاریخ: ۲۱ و ۳۱ تیر ۱۳۹۹
• تیم پاییش: کارشناسان انجمن یوزپلنگ ایرانی، کارشناسان اداره کل محیط زیست خراسان رضوی، رئیس شهرستان بردسکن، محیط بانان و همیاران منطقه

• مساحت منطقه: درونه ۷۱۰۰۰ هکتار
دشت لاغری ۲۷۵۰۰ هکتار
• طول تقریبی پاییش: ۲۰۰ کیلومتر
• نحوه پاییش: پاییش میدانی همراه با خودرو، مصاحبه با روستاییان و دامداران، رذنی در مسیرهایی که قبلاً یوز دیده شده است
• توصیف زیستگاه: منطقه حفاظت شده درونه و پناهگاه حیات وحش دشت لاغری، به طور کامل هم‌جوار منطقه توران در استان سمنان قرار دارد. کال سبز که از شمال منطقه منشا می‌گیرد در ادامه مسیرش، به کال شور می‌ریزد و در فصول گرم سال هم آب دارد. هوای

پناهگاه حیات وحش پرونده

- محل مشاهدات:
گزارش‌هایی از شمال و غرب منطقه یعنی نزدیک به کریدور عباس‌آباد و زمان آباد توران ثبت شده که هیچگاه مستند نشده است. همچنین گزارش‌هایی از جنوب منطقه وجود داشت که احتمالاً به سمت ذخیره‌گاه زیستکره توران مرتبط می‌شوند.

- گونه‌های گزارش شده:
کاراکال، کفتار، گربه وحشی

- برآیند کارشناسی نسبت به وضعیت تنوع زیستی و تراکم گونه‌ای:
خرگوش و قوچ و میش گونه‌های مشاهده شده در منطقه بودند. به دلیل چرای بی رویه، تراکم طعمه دشتی پایین بود اما به گفته محیط‌بانان جمعیت مناسب قوچ و میش در تپه ماهورها حضور دارند.

- تعارضات:
منطقه پرونده وسعت کمی دارد. منطقه از شمال، شرق و جنوب با سکونتگاه‌های انسانی و از غرب با ریگزاری نسبتاً وسیع محدود شده است. لذا پرونده همچون جزیره‌ای کوچک و آسیب‌پذیر می‌نماید. حضور کارخانه سیمان در مجاورت منطقه از دیگر تعارضاتی است که منطقه با آن روبروست.

- ملاقات با مردم محلی:
به دنبال وجود گزارشات متعددی از مشاهده یوز در روستاهای مختلف، از روستاهایی همچون لندران، ذوالفرخ و صبری بازدید به عمل آمد. در گفتگو با مردم محلی اطلاعات بیشتری به دست آمد و برای آشنایی بیشتر آنها، پوستر آموزشی اینفوگرافیک یوزپلنگ توزیع شد.

- نام شهرستان: سبزوار
- تاریخ: ۱۴ تیر ۱۳۹۹

- تیم پایش:
کارشناسان انجمن یوزپلنگ ایرانی، کارشناسان اداره کل محیط زیست خراسان رضوی، کارشناس اداره حفاظت محیط‌زیست شهرستان سبزوار و محیط‌بانان منطقه

- مساحت منطقه:
۱۶۰۰۰ هکتار
- طول تقریبی پایش:
۱۱۵ کیلومتر

- نحوه پایش:
پایش میدانی همراه با خودرو، مصاحبه با روستاییان و دامداران، ردزنی در مسیرهایی که قبل از پوز دیده شده

- توصیف زیستگاه:
منطقه حفاظت شده پرونده، حول کوه پرونده در بخش روداب استان خراسان رضوی در حوزه استحفاظی شهرستان سبزوار واقع شده است. در گذشته ناحیه کوهپایه‌ای اطراف کوه پرونده محدوده زیستگاهی مناسبی را برای یوزپلنگ ایجاد کرده است. ریگزار واقع شده در غرب منطقه، پرونده را از ذخیره‌گاه زیستکره توران جدا می‌کند.

تراکم روستا در منطقه بسیار پایین است و به روستاهای حاشیه زیستگاه محدود می‌شود. جاده‌های قابل تردی برای خودرو بسیار پایین هستند و اصلی‌ترین جاده ورود به منطقه از جنوب محیط‌بانی می‌گذرد.

کارخانه سیمان در مرز شرقی منطقه از تهدیدات اصلی تخریب زیستگاه در منطقه است. با این وجود گله‌های قوچ و میش در دامنه‌های مشرف به کارخانه قابل رویت بودند.

منطقه حفاظت شده سیرخون و منطقه آزاد مرزی

- برآیند کارشناسی نسبت به وضعیت تنوع زیستی و تراکم گونه ای:

منطقه مرزی دارای امنیت بالایی به نسبت وجود جمعیت قابل قبول از آهو در منطقه به منظور سایر مناطق است. ورود دام و دامدار از یک فاصله فراهم بودن طعمه یوزپلنگ در صورت حضور در منطقه ممنوع است؛ فقط شترها می‌توانند تا مرز مشخصی ممنوع است. همچنین امنیت منطقه نکته قابل توجهی است. همچنین امنیت بالای مناطق مرزی و نبود شکارچی در آن قسمت نقش مهمی در تأمین امنیت حیات وحش از جمله یوزپلنگ دارد.

- تعارضات:

وجود معادن عظیم و متعدد و تخریب‌های گسترده به طور قطع بزرگترین تعارض منطقه است که حضور بی ضابطه دام در منطقه همچون باقی مناطق در از بین رفتن پوشش گیاهی و پایین آمدن امنیت، نقش مهمی دارد. همچنین حضور شکارچی‌های محلی در روستاهای مجاور منطقه، تعارض دیگری به حساب می‌آید.

- ملاقات با مردم محلی:

به دلیل تراکم کم سکونتگاه‌های انسانی، ملاقات‌هایی با گله‌داران و ساربان‌ها انجام شد و پس از کسب اطلاعات در مورد مشاهدات‌شان نکات لازم برایشان شرح داده شد.

- تصویف زیستگاه:

منطقه مرزی دارای امنیت بالایی به نسبت سایر مناطق است. ورود دام و دامدار از یک فاصله مشخصی ممنوع است؛ فقط شترها می‌توانند تا مرز تردد کنند که رده‌شان هم به خوبی دیده می‌شود. به دلیل حضور مرزبان‌ها، امنیت بالا و ممنوعیت تردد جمعیت حدود ۲۰۰ راس آهو در منطقه وجود دارد که به خوبی نیز با چشم غیر مسلح دیده می‌شوند و تقریباً ترسی از انسان ندارند. همچنین

- منطقه از پوشش گیاهی خوبی بهره مند است.

در مقابل منطقه حفاظت شده از پوشش گیاهی فقیرتری برخوردار و تراکم گونه کمتر است. حضور دام از دلایل اصلی این فقر است.

- محل مشاهدات:

سال گذشته تصویر تایید شده‌ای از یوزپلنگ توسط کارمندان معدن ثبت شد که گمانه‌ها را در مورد حضور یوزپلنگ در خواف پر رنگ تر کرد و امیدها را بیشتر. در بررسی‌های تیم کارشناسی ردی از یوزپلنگ دیده نشد ولی رد متنوعی از گوشتخواران شناسایی شد.

- گونه‌های گزارش شده:

کفتار، گریه شنی، آهو، پلنگ، گرگ

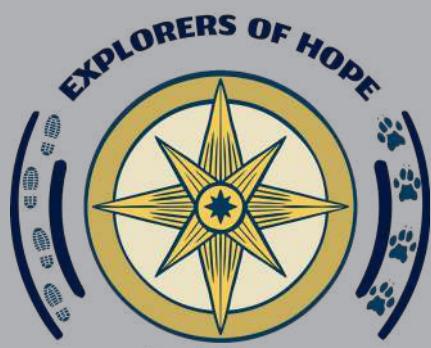
- نام شهرستان: خواف
- تاریخ: ۱۶ و ۱۵ تیر ۱۳۹۹

تیم پایش: کارشناسان انجمن یوزپلنگ ایرانی، کارشناسان اداره کل محیط زیست خراسان رضوی، محیط بان و همیار منطقه

- مساحت منطقه حفاظت شده سیرخون: ۵۴۳۸ هکتار
- طول تقریبی پایش: ۱۱۲ کیلومتر

نحوه پایش: پایش میدانی همراه با خودرو، مصاحبه با فرمانده‌های دو هنگ مرزی، رد زنی در محل‌هایی که احتمال عبور یوزپلنگ وجود داشت، مصاحبه با دامدارها و روستایی‌ها

جستجوگران امید

«جستجوگران امید» در خارج از مناطق حفاظت شده با تکیه بر کمکهای مردم محلی قصد دارد و ضعیت یوزپلنگ در مناطقی که هیچگاه پایش نشده‌اند بررسی کند. نتایج پایش‌های جمعیت یوزپلنگ آسیایی در زیستگاه‌های این گونه بسیار نگران کننده است. در برخی از زیستگاه‌ها زادآوری و فرد جدیدی مشاهده نمی‌شود. تیم این پروژه «امید» دارد یوزپلنگانی در مناطق جدید پیدا کند.

عکاسان:

مرتضی پورمیرزایی ۱۳ ۱۱ ۸ ۶ ۵ ۱

اداره کل محیط زیست خراسان رضوی ۲ ۳ ۴

محمود رمضان نژاد ۷

سعید شفیعیان ۹

عطیه تک تهرانی ۱۰ ۱۲ ۱۷

موسی امت محمدی ۱۴

عبدالاحد سربوزی ۱۵ ۱۶

۰۲۱-۶۶۵۷۲۸۹۶

e www.hope.wildlife.ir

